

СИНХРОННЕ ЗІСТАВЛЕННЯ СЛОВАЦЬКОЇ ТА ПОЛЬСЬКОЇ МОВ

Нещодавно у Пряшеві вийшла нова публікація “Slovenčina a polština. Synchronne porovnanie s cvičeniami¹”, яка є продовженням дослідження Мірослави Соколової, Марти Войтекової та інших авторів синхронного зіставлення західнослов'янських мов.

Навчальні тексти та вправи запропонованої публікації призначені для засвоєння генетично споріднених словацької та польської мов на синхронному рівні.

Структура рецензованої праці добре продумана. Вона складається з 12 розділів-лекцій, присвячених розбіжностям в орфоєпії та орфографії, у фонетиці та морфології, у синтаксисі та словотворі. Окремо описуються відмінні та подібні риси словацької та польської мов при відмінюванні іменників, прикметників, займенників та числівників, при дієвідмінюванні та утворенні дієслів, звертається увага на граматичні особливості прислівників, прийменників та сполучників, часток та вигуків.

Відмінні та подібні риси у орфографії та орфоєпії, які описуються у першому розділі, допоможуть показати словакістам та полоністам різні методи позначення звуків за допомогою діакритичного та складного правопису. Оскільки словацька мова є вокалічною мовою і використовує більш “економну” графічну систему, а польська мова належить до консонантних мов і використовує складну графічну систему, яка часто конкурує з діакритичним записом звуків, тому запропоновані пояснення та вправи на засвоєння графічних систем обох мов допоможуть швидше і легше вивчити правопис та орфоєпію словацької та польської мов.

У другому розділі описуються вже фонетичні відмінні та подібні риси у словацькій та польській мовах. Цікаво, що окрім основної характеристики фонетичної системи словацької та польської мов, звертається увага і на фонетичні особливості інших західнослов'янських мов, як, наприклад, чеської та верхньолужицької мови. Описуються спільні та специфічні фонетичні явища у всіх західнослов'янських мовах. Потім дуже детально характеризується система голосних та приголосних звуків словацької та польської мов, вивчення яких закріплюється вдало продуманими вправами. Саме така побудова праці дозволяє наблизити словакістам польську мову як тип консонантної мови, звернути увагу на давні праслов'янські зміни, наприклад, існування носових голосних, деназалізацію, силабічну гармонію, які ще збереглися у польській мові і давно занепали у словацькій.

---

¹ Miloslava Sokolová – Marta Voteková – Wirginia Mirosławska – Miroslava Kyseľová: Slovenčina a polština. Synchronne porovnanie s cvičeniami. – Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2012. – 336 s. ISBN 978-80-555-0571-8, EAN 9788055505718

У наступному розділі розглядаються морфологічні відмінності словацької та польської мов. Звертається увага саме на проблемні чергування голосних та приголосних звуків та чергування при змінах форм слова. Увесь теоретично викладений матеріал закріплюється вдало продуманими вправами.

У четвертому розділі подається граматична характеристика словацької та польської мов. Дуже детально порівнюються формальні закінчення в обох мовах, що гарно зображено у таблицях. Подаються морфологічні відмінності при відмінюванні іменників в однині та множині, при відмінюванні прикметників та дієвідмінюванні дієслів. Поданий теоретичний матеріал також закріплюється вправами, де вже на практиці студентам необхідно буде визначити відмінні та подібні риси морфологічної системи словацької та польської мов.

Наступні п'ять розділів присвячені характеристиці подібних та відмінних рис при відмінюванні та творенні повнозначних та неповнозначних частин мови словацької та польської мов. При описі системи відмінювання іменників у словацькій мові використано результати дослідження, які були викладені у монографії М. Соколової “*Nový deklinačný systém slovenských substantív*”. Відмінювання польських іменників описується у зіставленні зі словацькими іменниками. Наприкінці лекції подаються логічно продумані вправи, які складені таким чином, щоб легше було засвоїти відмінювання іменників словацької та польської мов. При зіставленні відмінювання прикметників звертається увага і на керування деяких прикметників, які утворилися від дієслів, вживання їх з певним відмінком та прийменником.

Дуже цікаво і детально порівнюються дієслова словацької та польської мов, спочатку описується неозначена форма дієслова, активні та пасивні дієприкметники, віддієслівні іменники, а потім вже характеризуються та зіставляються типи дієвідмінювання в обох мовах. Також звертається увага на творення виду та способу у словацькій мові, що відповідно зіставляється з польською мовою. І вже традиційно наведений теоретичний матеріал закріплюється у 34 вправах, які дуже добре і логічно складені.

Далі за подібною схемою зіставляються займенники та числівники словацької та польської мов, похвально, що звертається увага і на творення цих частин мови. Висвітлений теоретичний матеріал закріплюється вправами.

Наступний розділ присвячений зіставленню невідмінюваних частин мови, де описуються відмінні та подібні риси прислівників, часток, сполучників, прийменників та вигуків. Наприкінці розділу подаються вправи на закріплення теоретичного матеріалу.

У десятому розділі зіставляється синтаксис словацької та польської мов. Оскільки на відміну від польської мови словацька мова має менш представлений предикативний інструментарій, має менше сполучних еліпс, більше представлених рефлексивних пасивних форм, ніж дієприкметникових пасивних форм, менше інфінітивних конструкцій та вербальних дієслів, тому саме на це і звертається увага у цьому розділі. Також тут розглядаються узгодження між суб'єктом і предикатом, відмінності у прийменникових відмінках, пасивних конструкцій та звертання на ви, де спостерігаються відмінності у сло-

вацькій та польській мовах. Вправи до цього розділу розроблені методично чітко і правильно. Майже у кожній вправі враховується словацько-польська інтерференція.

Одинадцятий розділ присвячений словотвору словацької та польської мов. Спочатку аналізуються подібні афікси в обох мовах, потім розглядаються фонетично, орфоепічно та орфографічно відмінні афікси, а наприкінці зіставляються абсолютно відмінні афікси у словацькій та польській мовах. Розділ прикрасили словнички найчастіших словацько-польських та польсько-словацьких відмінних виразів, словник словацько-польських інтерлінгвальних омонімів. Дуже вдало підібрані вправи до цього розділу допоможуть студентам краще засвоїти відмінності у словотворі словацької та польської мов.

У останньому, дванадцятому розділі, представлені тексти до вправ, з яких студенти дізнаються про Словаччину як країну, розвиток словацької мови від IX століття по сучасність, словацьку та чеську мову. У цьому розділі представлений також і словник найчастіших лексичних відмінностей між словацькою, чеською та польською мовами. Також наявні тексти, які знайомлять студентів з кліматом Словаччини, географічними умовами, словацькими найвизначнішими місцями та пам'ятками. Подібні тексти представлені і польською мовою, з яких у свою чергу словацькі студенти дізнаються про Польщу як країну, про польські найвизначніші місця та пам'ятки, польські легенди.

Підручник "Slovenčina a polština. Synchronne porovnanie s cvičeniami" є першою ластівкою серед підручників такого типу в галузі вивчення словацької та польської мов. Сподіваємося, що він стане у пригоді не тільки полоністам у Словаччині, але й словакістам у Польщі, а також студентам, викладачам, перекладачам, та всім, хто цікавиться словацькою та польською мовами.

Л.Т. Буднікова